

Оцінка ефективності регіонального розміщення факторів виробництва в Україні

Проаналізовано ефективність територіального розміщення факторів виробництва в Україні. Для цього використано аналітичний апарат теорії виробничих функцій, зокрема Кобба-Дугласа. Встановлено, що регіональний розподіл трудових ресурсів краще відповідає критерію граничної продуктивності ніж розміщення фактора «капітал». Висловлено думку про пріоритетність регулювання територіального розподілу інвестиційних ресурсів.

Ключові слова: виробнича функція Кобба-Дугласа, територіальне розміщення факторів виробництва, гранична продуктивність, міжрегіональна економічна інтеграція.

Регіональні відмінності в розподілі факторів виробництва мають комплексний вплив на економіку країни. Концентрація праці й капіталу в ефективних регіонах веде до підвищення сукупного випуску, однак здебільшого супроводжується зростанням територіальних диспропорцій. Інші варіанти розподілу знижують темпи росту, хоча, як правило, забезпечують кращу рівномірність економічного зростання. Незважаючи на те, що теоретично можна віднайти оптимальний баланс між ефективністю та рівністю, на практиці в багатьох країнах обмежені можливості держави не дозволяють досягнути цієї мети.

В історичному контексті найновіші дослідження засвідчують, що проблема регіональних відмінностей так чи інакше присутня в більшості праць, які мають територіальний аспект.

У багатьох публікаціях йдеться про посилення регіональної диференціації протягом 1990-х років і на початку 2000-х. При цьому висновки різняться залежно від використаних показників й періоду дослідження. Так, наприклад, В. Пила і В. Абрамов простежують зростання диспропорцій за показниками економічного потенціалу, розмірів грошових доходів населення [10, с. 40]. Деформацію територіальних пропорцій та посилення міжрегіональної поляризації за низкою економічних і соціальних показників висвітлив аналіз Л. Зайцевої та І. Польської [8, с. 67]. Збільшення диспропорцій у регіональному розвитку за розміром ВДВ на одного жителя, інвестиціями в основний капітал та прямими іноземними інвестиціями відзначив О. Дьомін [7, с. 7-8]. У дослідженнях початку століття відсутня така однозначність. В. Чужиков і Ю. Ревенко доходять висновку, що регіональних рух в Україні має тріступеневу динаміку соціально-економічного розвитку, що складається з таких блоків:

- дивергентного, який ілюструє суттєве загострення локальних суперечностей в основних макроекономічних показниках (рівень доходів населення, ВДВ на одного жителя, ПП на одного жителя, рівень безробіття тощо). Це стає найпомітнішим при аналізі індикаторів регіонального розвитку Києва та України в цілому;
- конвергентного між трьома промисловими областями (Донецька, Дніпропетровська, Запорізька), що впливає з подібної спеціалізації цих регіонів, слабкої

галузевої диверсифікації виробництва та значної залежності від кон'юнктурних коливань світової торгівлі продукцією металургійного комплексу;

- конвергентної динаміки решти областей України (за винятком Київської, Харківської, Одеської та Львівської), яка характеризується спільними трансформаційними проблемами структури господарства та неефективною галузево-територіальною політикою [14, с. 54].

У свою чергу, І. Сторонянська, досліджуючи асиметрію економічного простору країни, встановила зростання регіональної диференціації за трьома із шести показників за період 2000-2005 рр. [12, с. 102-103]. Використовуючи індекс Тейла, авторка підсумовує: найбільші темпи зростання міжрегіональної диференціації мали місце у 1996-2000 рр., починаючи з 2001 р. можна говорити про певну стабілізацію ситуації, хоча й зберігалися деякі негативні тенденції [12, с. 104-105]. М. Бутко і Л. Подоляк, хоч і простежують деяке згладжування диференціації між регіонами за результатами функціонування промислового комплексу, все-таки підтверджують існування значних міжрегіональних диспропорцій [3, с. 39]. Причинами такого стану вчені називають неналежний рівень реалізації державної регіональної політики [3, с. 38]. У свою чергу, О. Гаршина й О. Шубна причиною просторової асиметрії розміщення продуктивних сил називають поведінку домашніх господарств [5, с. 172]. Відомі й інші роботи, присвячені аналізу нерівномірності певних аспектів соціально-економічного розвитку регіонів України [9; 13].

Незважаючи на численні наукові праці в руслі цієї проблематики, наразі недостатньо вивчений зв'язок регіональних відмінностей з ефективністю розміщення капітальних і трудових ресурсів. Подібні дослідження проводилися стосовно економіки СРСР і Росії (огляд літератури наведено в [16, с. 123-124]; робота [2, с. 52]). Відсутні також кількісні оцінки співвідношення економічного росту з географічною диференціацією. А без цього важко пропонувати обґрунтовані критерії оцінки регіональної політики. У зв'язку з цим метою статті є встановити зв'язок між регіональним виробництвом і розміщенням його основних факторів.

Теоретичну основу дослідження становить теорія граничної продуктивності, в рамках якої ефективність використання факторів виробництва, у тому числі й у територіальному розрізі, пов'язана з їхньою граничною продуктивністю. Остання розраховується за допомогою виробничої функції Кобба-Дугласа та спеціальних прийомів аналізу кореляції граничної продуктивності з просторовим розміщенням факторів виробництва. Отримані результати дозволяють по-новому розглядати проблему регіональних відмінностей, оскільки вони кількісно відображають зв'язок територіальної диференціації з економічним ростом.

Виробнича функція Кобба-Дугласа (ВФ К.-Д.) є поширеним інструментом для дослідження зв'язку випуску з працею та капіталом. У загальному вигляді її можна записати як

$$Y = f(L, K) = AL^{\alpha} K^{\beta}, \quad (1)$$

- де Y – випуск;
 A – коефіцієнт, що характеризує всі регіональні умови виробництва за винятком використання праці й капіталу, а також статистичні похибки;
 L – величина трудових ресурсів;
 K – обсяг капіталу;

- α – еластичність випуску по праці;
- β – еластичність випуску по капіталу.

Параметр A ще називають сукупною факторною продуктивністю (total factor productivity, TFP).

Використання моделі типу (1) супроводжується низкою припущень, яким можна дати економічну інтерпретацію:

- за відсутності одного з ресурсів виробництво є неможливим, тобто $f(0, K) = f(L, 0)$;
- збільшення витрат будь-якого з ресурсів при незмінній кількості іншого при-

зводить до зростання випуску, тобто $\frac{\partial f}{\partial L} > 0, \frac{\partial f}{\partial K} > 0$;

- зі збільшенням ресурсів швидкість зростання випуску уповільнюється, тоб-

то $\frac{\partial^2 f}{\partial L^2} < 0$ і $\frac{\partial^2 f}{\partial K^2} < 0$;

- можна зберегти обсяг випуску постійним, заміщуючи деяку кількість одного фактора додатковим використанням іншого;
- функція є однорідною за аргументами L і K , тобто існує $\gamma > 0$ (ступінь однорідності), що для деякого $\lambda > 0$ виконується рівність $f(\lambda L, \lambda K) = \lambda^\gamma f(L, K)$. Досить часто вважають, що виробнича функція (1) лінійно-однорідна, тобто пропорційне збільшення затрат факторів призводить до збільшення випуску в тій же пропорції;
- функція є неперервною і двічі диференційованою за аргументами L і K .

Вважатимемо, що протягом досліджуваного періоду співвідношення між основним і оборотним капіталом залишалось постійним. Виходячи з цього, під фактором «капітал» розумітимемо основний виробничий капітал (основні засоби). Вихідними послугували статистичні дані з валового регіонального продукту (випуск, Y), кількості зайнятих працездатного віку (фактор праця, L) та вартості основних засобів на кінець року (фактор капітал, K) по кожному регіону за 2000-2008 рр. [4]

Використовуючи вихідні дані, за допомогою пакету Microsoft Office Excel на часовому проміжку 2000-2008 рр. отримано такі виробничі функції (табл. 1).

Побудовані моделі статистично значимі за критеріями Фішера та Стьюдента, мають високий рівень достовірності, оскільки варіації вибраних для аналізу факторів (L і K) у кожному з випадків пояснюють понад 90% варіації залежної змінної (Y). З отриманих специфікацій ВФ помітна домінуюча роль основного капіталу в економічному зростанні регіонів, свідченням чого є статистична значимість коефіцієнтів біля фактора капіталу. Особливо сильно ці тенденції проявилися у період з 2002 по 2007 рр. Водночас таку ситуацію можна трактувати як недостатньо ефективне використання трудових ресурсів, недооцінку людського капіталу.

У нашому аналізі має велике значення перевірка суми коефіцієнтів α і β на рівність одиниці, оскільки це визначає тип економічного зростання. Взагалі, для виробничої функції Кобба-Дугласа прийнято $\alpha + \beta = 1$, тобто постійна віддача від масштабу. Рівність суми коефіцієнтів еластичності одиниці свідчить про екстенсивний тип росту. Виходячи з табл. 1, можна стверджувати, що господарські комплекси українських регіонів за досліджуваний період зростали інтенсивно, тобто зі зростаючою віддачею від масштабу ($\alpha + \beta > 1$). У табл. 2 по-

Таблиця 1

Специфікації виробничої функції Кобба-Дугласа на основі регіональних даних за 2000-2008 рр.

Рік	Виробнича функція Кобба-Дугласа у логарифмічному вигляді	Виробнича функція Кобба-Дугласа після експонування	R ²	Критерій Фішера (значення F*)
2000	$\ln(Y) = -1,55 + 0,33 \times \ln(L) + 0,81 \times \ln(K)$ (1,94) (5,66)	$Y = 0,21 \times L^{0,33} \times K^{0,81}$	0,96	293
2001	$\ln(Y) = -0,73 + 0,32 \times \ln(L) + 0,75 \times \ln(K)$ (1,41) (4,16)	$Y = 0,48 \times L^{0,32} \times K^{0,75}$	0,93	149
2002	$\ln(Y) = -0,81 + 0,21 \times \ln(L) + 0,84 \times \ln(K)$ (1,05) (5,12)	$Y = 0,44 \times L^{0,21} \times K^{0,84}$	0,94	174
2003	$\ln(Y) = -0,68 + 0,19 \times \ln(L) + 0,86 \times \ln(K)$ (0,96) (5,65)	$Y = 0,51 \times L^{0,19} \times K^{0,86}$	0,95	211
2004	$\ln(Y) = -0,88 + 0,03 \times \ln(L) + 1,01 \times \ln(K)$ (0,2) (7,44)	$Y = 0,41 \times L^{0,03} \times K^{1,01}$	0,97	367
2005	$\ln(Y) = -0,65 + 0,12 \times \ln(L) + 0,94 \times \ln(K)$ (0,7) (7,6)	$Y = 0,52 \times L^{0,12} \times K^{0,94}$	0,97	369
2006	$\ln(Y) = -0,4 + 0,09 \times \ln(L) + 0,94 \times \ln(K)$ (0,5) (7,32)	$Y = 0,67 \times L^{0,09} \times K^{0,94}$	0,97	360
2007	$\ln(Y) = -0,4 + 0,2 \times \ln(L) + 0,88 \times \ln(K)$ (1,14) (7,65)	$Y = 0,67 \times L^{0,20} \times K^{0,88}$	0,97	368
2008	$\ln(Y) = -0,22 + 0,3 \times \ln(L) + 0,81 \times \ln(K)$ (1,75) (7,05)	$Y = 0,80 \times L^{0,30} \times K^{0,81}$	0,98	354

* Число спостережень по кожному року складає 27. У дужках під коефіцієнтами наведено значення t-статистики. Оцінку значущості t-статистики й F-статистики здійснено на рівні 0,05. У наших розрахунках $t_{критичне} = 2,064$ і $F_{критичне} = 3,40$.

Таблиця 2

Параметри виробничої функції

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
A (TFP)	0,21	0,48	0,44	0,51	0,41	0,52	0,67	0,67	0,80
α	0,33	0,32	0,21	0,19	0,03	0,12	0,09	0,20	0,30
β	0,81	0,75	0,84	0,86	1,01	0,94	0,94	0,88	0,81
$\alpha + \beta$	1,14	1,07	1,05	1,05	1,04	1,06	1,03	1,08	1,11

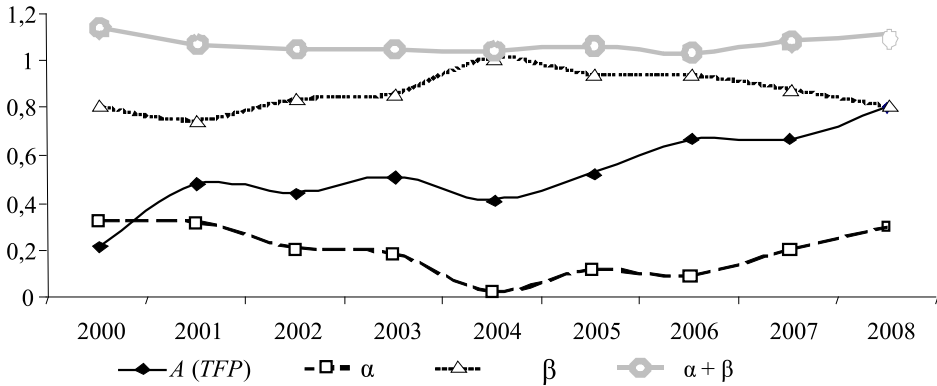

Рис. 1. Графічне зображення параметрів ВФ

казано динаміку параметрів виробничої функції, їхнє графічне зображення подано на рис. 1.

Аналіз коефіцієнтів еластичності (табл. 2) дозволяє зробити такі висновки. Останніми роками посилюється роль трудових ресурсів у економічному зростанні. Так, у 2007 р. зростання (або зменшення) кількості зайнятих на 1% обумовлювало збільшення (зменшення) ВРП на 0,20%, а у 2008 р. – на 0,30%. Водночас у результаті збільшення на 1% основного капіталу валовий регіональний продукт підвищувався у 2007 р. на 0,88%, а у 2008 р. – на 0,81%.

Коефіцієнти α і β , згідно з неокласичною теорією, відображають роль кожного фактора виробництва у прирості кінцевого продукту. На підставі цього підсумовуємо: внесок праці і капіталу за 2000-2008 рр. характеризувався дещо суперечливими тенденціями (рис. 1). Іншими словами, коли вплив фактора «праця» зменшувався (з 2000 по 2004 рр.), вплив фактора «капітал» – збільшувався і навпаки (з 2004 по 2008 рр.). Очевидно, що до 2004 р. в регіонах відбувалося інтенсивне нагромадження капіталу, яке не супроводжувалося рівнозначним зростанням зайнятості. Після 2004 р. спостерігаємо зворотну тенденцію.

Привертає увагу інший результат проведених розрахунків – постійне зростання із 0,21 до 0,8 значення параметра A , або сукупної факторної продуктивності, що відображає посилення ролі інших джерел економічного зростання, не врахованих у зазначених факторах. Це свідчить про те, що аналіз територіального розподілу факторів виробництва має бути доповнений іншими чинниками зростання, окрім капіталу та праці, що становить завдання подальших наукових досліджень.

У виробничій функції Кобба-Дугласа ефективність використання факторів виражається їхньою граничною продуктивністю (MP – marginal productivity):

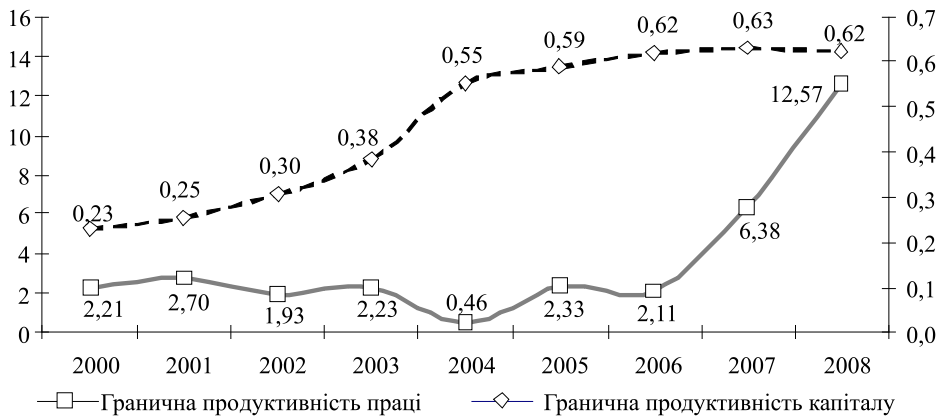

Рис. 2. Динаміка середніх MP_L і MP_K за досліджуваній період

$$MP_L = \alpha A L^{\alpha-1} K^{\beta}, \quad (2)$$

$$MP_K = \beta A L^{\alpha} K^{\beta-1}, \quad (3)$$

Отримані дані щодо ефективності використання праці в регіонах показують, що найкраще трудові ресурси використовуються у Дніпропетровській, Харківській, Запорізькій, Донецькій областях та в місті Києві. Група «лідерів» практично залишається незмінною протягом усього досліджуваного періоду. Столиця, починаючи з 2001 р., демонструє різке щорічне зростання граничної продуктивності праці, причому значення MP_L у Києві в рази більше ніж в інших регіонах. Загалом динаміка MP_L демонструє «хвилеподібний» характер (рис. 2), що пояснюється нерівномірністю темпів росту ВРП та зайнятості, з одного боку, та різним вкладом фактора «праці» у економічне зростання регіонів – з іншого. Протилежну поведінку демонструє показник граничної продуктивності капіталу. Очевидно, що протягом 2000-2004 рр. у регіонах відбувалося нагромадження основного капіталу, що пояснювалося зростанням продуктивності його використання. Підтвердженням вищої ефективності використання капіталу протягом 2001-2005 рр. є дослідження й інших вітчизняних учених¹ [6, с. 211]. Натомість, після 2004 р. накопичений обсяг капіталу зумовив різке зростання граничної продуктивності праці у 2006-2008 рр.

Якщо суб'єкти господарювання дотримуються принципу ефективності, фактори виробництва повинні концентруватися у регіонах з вищою граничною продуктивністю, принаймні у короткостроковій і середньостроковій перспективі. Іншими словами, частки регіонів у загальній зайнятості та капіталі повинні корелювати з відхиленнями їхніх продуктивностей від середньої національної. В економічній літературі існує кілька варіантів оцінки такої кореляції. Один із них використовується дослідниками для аналізу ефективності розподілу факторів виробництва у розрізі префектур Японії [17]. Цей підхід досить універсальний і цілком може бути використаний у наших розра-

¹ Висновки науковців базуються на динаміці коефіцієнта кореляції взаємозв'язку прямих іноземних інвестицій в регіони та валовою доданою вартістю останніх (0,69 у 2000 р., 0,87 – у 2001 р., 0,86 – у 2002 р., 0,87 – у 2003 р., 0,88 – у 2004 р. та 0,88 – у 2005 р.). З певними застереженнями інвестиції можна трактувати як приріст капіталу.

хунках. Відповідно, відхилення граничної продуктивності кожного фактора у конкретному регіоні України від середнього національного рівня можна визначити за такою формулою:

$$\delta_{F_{i,t}} = \frac{\left(MP_{F_{i,t}} - \frac{\sum_{i=1}^{27} F_{i,t}}{\sum F_t} MP_{F_{i,t}} \right)}{\frac{\sum_{i=1}^{27} F_{i,t}}{\sum F_t} MP_{F_{i,t}}}, \quad (4)$$

де F – це або праця L , або капітал K ;
 i – регіон;
 t – рік.

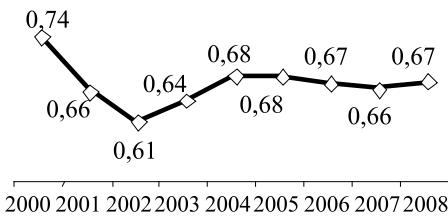

Рис. 3. Коефіцієнти кореляції між часткою регіону у загальній зайнятості з відхиленнями граничної продуктивності праці регіонів від середньої національної

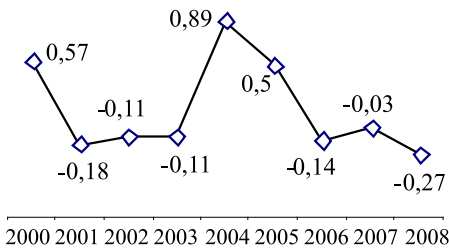

Рис. 4. Коефіцієнти кореляції між часткою регіону у загальній сумі капіталу з відхиленнями граничної продуктивності капіталу регіонів від середньої національної

За результатами розрахунків у 2000-2008 рр. розподіл трудових ресурсів корелював із граничною продуктивністю праці. Коефіцієнти кореляції між частками регіонів у загальній зайнятості й відхиленнями граничної продуктивності від національної середньої (δ_L) показані на рис. 3

Виходячи з рис. 3, можна вважати регіональний розподіл фактора «праця» певною мірою ефективним. Це означає, що трудові ресурси концентруються у тих регіонах, де ефективність їхнього використання вища.

Однак у розміщенні капіталу спостерігалася інша ситуація. Коефіцієнти кореляції між частками регіонів у загальному капіталі і відхиленням граничної продуктивності капіталу (δ_K) зображені на рис. 4.

Розподіл основних засобів значно меншою мірою відповідав обраному критерію ефективності у порівнянні з трудовими ресурсами. Очевидно, що у більшості років протягом досліджуваного періоду спостерігався обернений зв'язок між часткою регіону в загальній сумі капіталу та відхиленням граничної продуктивності капіталу регіонів від середньої національної.

Це означає, що гранична продуктивність капіталу (ефективність його використання) не завжди залежить від місця розташування. Це може бути наслідком як недосконалої галузевої структури економіки регіонів (значні відхилення коефіцієнтів), так і недозавантаження наявних потужностей (інтервали 2001-2003 рр. й 2006-2008 рр. супроводжувалися від'ємною кореляцією). Незважаючи на постійне збільшення гривневої вартості основного капіталу в Україні, його формування супроводжується суттєвими диспропорціями. Головні з них пов'язані з мізерними обсягами поточного нагромадження основного капіталу і стрімким зростанням рівня зносу наявного основного капіталу [1, с. 44]. Цікаво, що в статті [2, с. 52] автор дійшов протилежного результату для Росії. Там розподіл капіталу більшою мірою, порівняно з працею, від-

повідаеться принципу ефективності, хоча оцінка проводилась на базі федеральних округів, а не окремих регіонів.

Отримані результати дають підстави вважати, що основним напрямом покращення регіонального розміщення факторів виробництва, зокрема капіталу, є вдосконалення інвестиційного процесу. Необхідність залучення інвестицій в економіку України не викликає сумніву, однак тепер постає проблема територіальної локалізації цих інвестицій. Іншими словами, капітал повинен зосереджуватися там, де він може бути ефективно використаний. Звісно, така позиція не виключає, скажімо, підтримки депресивних регіонів, однак така політика теж має відповідати певним критеріям ефективності. Українська практика свідчить, що регіони, які отримували більші об'єми трансфертів з державного бюджету, характеризувалися нижчими темпами розвитку [11, с. 50]. Причому особливо важливим, крім власне збільшення обсягів нагромадження, є впровадження системних заходів, спрямованих на переорієнтування інвестиційних потоків саме на виробництво і придбання високотехнологічних основних засобів та модернізації діючих виробничих потужностей держави.

Проведене дослідження свідчить, що у територіальному розміщенні факторів виробництва в Україні є суттєві проблеми. Розподіл капіталу слабо пов'язаний з граничною продуктивністю капіталу і з цих позицій не є ефективним. Розміщення трудових ресурсів краще відповідає критерію граничної продуктивності, насамперед, за рахунок вищої мобільності фактора «праця». Відповідно, пріоритетним напрямком для покращення просторової структури факторів виробництва можна вважати удосконалення інвестиційного процесу.

Під удосконаленням інвестиційного процесу будемо розуміти переорієнтацію інвестицій з низькотехнологічних секторів національної економіки на високотехнологічні. Не секрет, що нині локомотивом економічного розвитку країни (і джерелом валютної виручки) є фінансово-промислові групи переважно сировинного спрямування [15]. У цих видах діяльності ефективність використання капіталу відносно низька через низьку додану вартість продукції та високий рівень зношеності основного капіталу. Натомість у високотехнологічних видах діяльності, де новостворена вартість є високою, ефективність використання капіталу (і праці) зростає. Відтак, держава повинна впливати на розміщення факторів виробництва шляхом проведення активної інвестиційної політики. Виходячи зі сказаного, можна запропонувати деякі напрямки такої політики, яка б мала на меті підвищення ефективності використання факторів виробництва.

1. *Окреслення чітких пріоритетів у сфері технологічного переоснащення промислових підприємств.* Оскільки основний капітал, що сьогодні використовується, значною мірою зношений, його потрібно поступово оновлювати. Масштабність цього процесу потребує державної підтримки. На практиці уряд підтримує підприємства здебільшого металургійної, хімічної тощо галузей, нехтуючи при цьому розвитком високих технологій, виробництва спеціалізованого машинобудування, літако- та суднобудування та ін.

2. *Запровадження практики заміщення багатьох імпортованих товарів продукцією власного виробництва.* Йдеться передусім про стимулювання підприємництва та, відповідно, активізацію інвестиційного процесу в таких секторах: легка промисловість, виробництво сільськогосподарських машин та механізмів, деревообробна промисловість тощо. Реалізація такого курсу, крім усього іншого, сприятиме ефективнішому використанню трудових й капітальних ресурсів депресивних територій.

3. Створення сприятливих умов для трансферу передових технологічних та технічних досягнень в Україну. Йдеться про можливе зниження митних платежів (або спрощення дозвільних процедур) при імпорті нового устаткування для промисловості. Водночас варто ускладнити імпорт застарілого або зношеного обладнання. На нашу думку, це прискорить процес оновлення зношеного капіталу та підвищить ефективність його використання.

4. Одним з адекватних на сьогодні шляхів покращення ефективності використання факторів виробництва (особливо капіталу) є *поглиблення міжрегіональної економічної інтеграції у межах країни*. Пріоритетом має бути створення сприятливих умов, середовища для функціонування інтегрованих підприємницьких структур (ІПС), діяльність яких супроводжувалася б збільшенням обсягів інвестування в основний капітал, відповідним вкладенням у людський капітал, раціональним використанням природно-ресурсного потенціалу тощо. Наразі необхідно створювати умови для залучення великого вітчизняного капіталу до процесів інвестування в інших регіонах. Це можна робити і за допомогою державно-приватного партнерства, і за допомогою низки відомих у практиці форм інтеграції суб'єктів.

Доцільною є розробка мотиваційних механізмів, які б заохочували формування інтегрованих підприємницьких структур, сприяли поглибленню виробничої інтеграції між суб'єктами з різних регіонів і на цій основі підвищували ефективність використання регіональних факторів виробництва. Розробка подібних мотиваційних механізмів і може стати напрямками подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел

1. Бобух І. М. Економічна оцінка основного капіталу: міжнародна практика та українські реалії / І. М. Бобух // Економіка і прогнозування. – 2010. – №1. – С. 39-53.
2. Белов А. В. Территориальное размещение факторов производства в Российской Федерации: равенство или эффективность? / А. В. Белов // Экономика и математические методы. – 2008. – №4 – С. 49-57.
3. Бутко М. Державне регулювання як інструмент підвищення конкурентоспроможності регіонів / М. Бутко, Л. Подоляк // Економіка України. – 2007. – №6. – С. 36-44.
4. Дані з Веб-сайту Державного комітету статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>; Дані з веб-сайти відповідних регіональних управлінь Держкомстату України.
5. Гаршина О. К. Пространственная асимметрия размещения производительных сил как результат региональных особенностей экономического поведения украинских домохозяйств / О. К. Гаршина, Е. В. Шубная // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №9. – С. 162-173.
6. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети / за ред. З. С. Варналія. – К. : НІСД, 2007. – 765 с.
7. Дьомін О. Політика регіонального розвитку в умовах поглиблення ринкових реформ в Україні / О. Дьомін // Економіка України. – 2003. – №6. – С. 4-13.
8. Зайцева Л. Тенденції соціального розвитку регіонів України / Л. Зайцева, І. Польська // Економіка України. – 2003. – №5. – С. 67-73.

9. Клебанова Т. С. Оценка и анализ неравномерности развития регионов Украины / Т. С. Клебанова, Л. С. Гурьянова, Т. Н. Трунова, А. Ю. Смирнова // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №8. – С. 162-167.
10. Пила В., Абрамов В. Деякі підсумки і перспективи розвитку регіонів України // Економіка України. – 1999. – №1. – С. 40-47.
11. Сторонянська І. Бюджетна політика в умовах формування моделі конвергентного регіонального розвитку в Україні / І. Сторонянська // Економіка України. – 2010. – №3. – С. 42-52.
12. Сторонянська І. Оцінка асиметрії соціально-економічного розвитку регіонів України та обґрунтування пріоритетів державної регіональної політики / І. Сторонянська // Регіональна економіка. – 2006. – №4. – С. 101-111.
13. Харламова Г. О. Ефекти конвергенції/дивергенції в інвестиційному кліматі регіонів України / Г. О. Харламова // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №6. – С. 183-190.
14. Чужиков В. Конвергенція та дивергенція регіонів України (індикативна модель) / В. Чужиков, Ю. Ревенко // Економіка України. – 2005. – №9. – С. 48-54.
15. Яскал І. В. Діяльність інтегрованих підприємницьких структур як чинник поглиблення міжрегіональних економічних зв'язків / І. В. Яскал // Ефективна економіка – 2009. – №3. – Режим доступу до журн.: <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=36>
16. Kumo K. Migration and Regional Development in the Soviet Union and Russia: A Geographical Approach. – М.: Beck Publishers, 2003.
17. Yamano N., Ohkawara T. The Regional Allocation of Public Investment: Efficiency or Equity? // Journal of Regional Science. – 2000. Vol. 40. – №2.

Яскал І.В. Оценка эффективности регионального размещения факторов производства в Украине.

Проанализирована эффективность территориального размещения факторов производства в Украине. Для этого использован аналитический аппарат теории производственных функций, в частности Кобба-Дугласа. Установлено, что региональное распределение трудовых ресурсов лучше соответствует критерию предельной производительности, чем размещение фактора «капитал». Высказано мнение о приоритетности регулирования территориального распределения инвестиционных ресурсов. Ключевые слова: производственная функция Кобба-Дугласа, территориальное размещение факторов производства, предельная продуктивность, межрегиональная экономическая интеграция.

Yaskal I.V. Estimation of Effectiveness of Regional Allocation of Production Factors in Ukraine.

The efficiency of geographic distribution of production factors in Ukraine is analyzed. For this purpose analytic instruments of production functions theory, Cobb-Douglas in particular, are used. The fact that regional distribution of human resources better meets the criterion of marginal productivity rather than allocation of «capital» factor is proved. The idea over priority of regulation of investment resources' territorial distribution in regional economic policy is considered.

Keywords: Cobb-Douglas production function, territorial allocation of production factors, marginal productivity, interregional economic integration.

Надійшло 27.01.2011 р.